

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorია

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Cap. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

enim ausus est Christianus Imp. sic eorum tumultuosus A
 & fallaces querelas suscipere, ut de iudicio Episcopo-
 rum qui Roma sederant, ipse iudicaret: sed alios, ut
 dixi, Episcopus dedit; à quibus tamen illi ad ipsum
 rursum Imp. provocare maluerunt. Qua in re illos quæ-
 admodum detestetur audis. Intelligit procul dubio
 Epistolam Constantini ad Episcopos, qui in Are-
 latensi Concilio iudices federant; in qua Constanti-
 nus appellacionem Donatistarum ab Episcopali
 iudicio interpositam gravissimè detestatur. Sane in
 Gestis purgationis Cæciliani & Felicis, hæc Con-
 stantini Epistola subiungitur Concilio Arelatensi:
 quod secutus Jac. Simonius in collectione Conci-
 liorum Gallie, merito eam Epistolam Arelatensi
 Concilio subiecit. Quisquis certe eam Epistolam
 legerit, nunquam dubitabit, quin ad Arelatense
 Concilium potius spectet, quam ad Romanum. Et
 enim statim post iudicium Synodi Romanæ, Epi-
 scopi partis Majorini reverti sunt in Africam, ut do-
 cet Constantinus in Epistola ad Elasium. In Epi-
 stola verò de qua nunc agitur, ait Constantinus se
 misisse quosdam è suis hominibus, qui obstinatos il-
 los & Episcopali iudicio parere recusantes, ad Com-
 mitatum suum perducant. Quare hæc Epistola ad
 Concilium Romanum pertinere non potest. Erra-
 vit igitur Optatus, qui verba huius Epistolæ ad Con-
 ciliium Romanum retulit; memoriæ vitio in eum er-
 rorem, ut videtur, inductus. Simili errore idem
 Optatus scribit, Constantinum ad preces Episcopo-
 rum partis Majorini, qui iudices ex Gallia sibi dari
 postulaverant, his verbis respondisse: *Petitis à me in
 sæculo iudicium, cum ego ipse Christi iudicium exspe-
 ctem.* Et tamen constat, Constantinum nihil referi-
 pisse precibus illorum; sed tantum ad Anulinum Pro-
 consulem, & ad Militiadem Episcopum literas de-
 disse. Verba autem illa quæ ab Optato referuntur,
 sunt ex Epistola Constantini ad Episcopos Arela-
 tensis Concilii: *Qua in ipsi tanta vesania perseverat,
 cum incredibili arrogantià persuadent sibi qua nec di-
 ci, nec credi fas est; desidentes à recto iudicio dato,
 pro quo meum iudicium comperi eos postulare. Qua vis
 malignitatis in eorundem peccatoribus perseverat? Quo-
 ties à me iam ipso, improbissimis aditionibus suis sunt
 condigna responsione oppressi. Qui mihi hoc ante o-
 culos habere voluissent, minime hoc ipsum interposuis-
 sent. Meum iudicium postulanti, qui ipse Christi iudi-
 cium expecto.*

C A P. IX.

Sed nunc ex diverticulo in viam redeunt, cæ-
 ptum narrationis ordinem persequamur. Inter
 Episcopos qui ad Arelatense Concilium invitati
 sunt, fuit etiam Romanæ urbis Episcopus. Id conji-
 cio partim ex Epistola synodica eum Episcopi ad
 Silvestrum Papam direxerunt, eum salutantes his
 verbis: *Et utinam, frater dilectissime, ad hoc tantum
 spectaculum interesse tantis fecisses. Profecto credimus
 quia in eos severior fuisset sententia probata: & te pa-
 riter nobiscum iudicante, cæcus noster maiore lætitia
 exultasset. Sed quoniam recedere à partibus illis mi-
 nime potuisti, in quibus Apostoli quondam sedent, &c.*
 Partim verò id ipsum colligitur, ex eo quod Legati
 Silvestri Papæ cum reliquis Episcopis huic Syno-
 do subscripserunt, duo scilicet Presbyteri ac toti-

dem Diaconi. Cum enim Constantinus Imp. hoc
 Concilium collegerit, & Episcopos iudices dede-
 rit, certum est non alios iudices in hoc Concilio
 esse potuisse, quam quos ad Synodum evocaverat
 Imperator. Proinde cum Legati à Silvestro missi
 interfuerint Arelatensi Concilio, fateamur necesse
 est, Silvestrum quoque una cum ceteris ad hanc
 Synodum invitatum fuisse. Idque prudenti consi-
 lio, seu ab Imperatore Constantino, seu ab ipsa
 Episcopis factum videtur. Cum enim ob assiduas
 interpellaciones Antistitum partis Donati, pla-
 cuisset Imp. Constantino causam illam, quæ Mil-
 tiadis Papæ sententiâ terminata jam fuisset, ite-
 rum ventilare, invitandus necessariò fuit Roma-
 nus Episcopus; ne de sententiâ ejus cuius maxi-
 ma erat in Ecclesia auctoritas, minoris dignitatis
 B Episcopi absque ipsius consensu cognoscere vo-
 luisse viderentur. Porro etsi ex plurimis orbis Ro-
 mani provinciis Episcopos ad hoc Concilium evo-
 caverit Constantinus, major tamen fuit illic nu-
 merus Antistitum Gallicanorum. Sexdecim enim
 Galliarum Episcopi in subscriptionibus numeran-
 tur. Inter quos fuerunt Marinus, Reticius & Ma-
 ternus: iidem ipsi qui Synodo Romanæ superiore
 anno interfuerant. Ex quo utique apparet, veris-
 simum esse id quod superius observavi, Donati-
 stas scilicet non appellasse à sententiâ Synodi Ro-
 manæ. Nam si appellacionem interposuissent à
 Romano Concilio, non iidem ipsi iudices eis dati
 fuissent Arelate, quorum sententiâ Romæ prius
 fuerant condemnati. Cur verò Constantinus tot
 ex Gallis Episcopos Arelatensi Concilio interesse
 C voluerit, hæc præcipue causa videtur fuisse, quòd
 Episcopi partis Majorini, misso ad Constantinum
 libello, ut superius dictum est, iudices sibi ex Gal-
 lia tribui nominatim postulaverant. Præfuit etiam
 Concilio Marinus Arelatensis Episcopus, in cuius
 Ecclesia Concilium erat congregatum. Docet id
 Epistola Synodica, in qua Marini nomen ceteris
 præponitur. Quod si quis objiciat, in subscriptio-
 nibus Episcoporum Chrestum Syracusanorum
 Episcopum principem locum obtinere, non ex eo
 statim concludendum est, Chrestum Arelatensi
 Concilio præsedisse. Nihil enim incertius, nihil
 mendosius esse solet huiusmodi subscriptionibus.
 Cum enim Episcopi decretis Conciliorum sub-
 scriberent eodem ordine quo in Concilio fede-
 rant, nequaquam tamen hic sessionis ordo vulgò
 D servatur in subscriptionibus Conciliorum quas ha-
 bemus; sed per provincias distribuuntur Episcopi.
 Quod quidem à librariis factum existimo in ple-
 risque veteribus Conciliis, dum legentium utilitati
 consultum voluit. Quare cum ex huiusmodi sub-
 scriptionibus nihil certi elici possit, recurrendum
 est ad Epistolam Synodicam: cujus hæc in re pluri-
 mum apud nos valere debet auctoritas. De nume-
 ro autem Episcoporum qui huic Synodo interfue-
 runt, non levis dissensio est. In Epistola quidem
 Synodica tres ac triginta dentaxat nominantur,
 cum tamen in subscriptionibus quatuor supra
 quadraginta numerari videamus. Cujus discrimi-
 nis hæc probabilis ratio afferri potest, quòd in
 Synodica quidem ii tantum commemorantur Epi-
 scopi, qui Concilio interfuerunt: in subscriptio-
 nibus verò, etiam Presbyterorum nomina referun-

tur, qui ab Episcopis ob certas causas absentibus A missi fuerant ad Synodum. Quod autem Baronius ducentos Antislites huic Concilio interfuisse scribit ex libro primo Augustini adversus Parmenianum cap. 5. in eo manifeste halucinetur. Neque enim de Arelatensi Concilio ibi loquitur Augustinus, sed de Concilio Romano: cui non ducenti, sed novemdecim tantum Episcopi interfuerunt, ut inter omnes constat. Quare apud Augustinum pro 200. scribendum est 20. Frustra etiam idem Baronius censet desiderari nomina multorum Episcoporum, qui Arelatensi Concilio intertulerunt: atque inter hos nomina duorum ex Sicilia Episcoporum, quos iuxta mandatum Constantini, Chrestus Syracusanorum Episcopus secum perduxit ad Synodum. Quasi verò Imperator Constantinus præceperit Chresto, ut duos secum Episcopos adduceret. Extat certe Epistola Constantini ad Chrestum, qua Constantinus ei permittit, ut duos secundi loci sibi comites adsumat: quod de presbyteris intelligendum esse, in annotationibus nostris ad Eusebii librum decimum fuisse demonstravimus. Nec tamen Chrestus facultate ad Imp. sibi concessa uti voluit, sed unum duntaxat Diaconum sibi comitem elegit; seu quòd presbyterorum præsentia ac ministerio carere Ecclesiam suam nollet; seu ob aliam quampiam rationem. Quod verò ad Constantinum ipsam attinet, existimavit quidem Baronius eum Arelatensi Concilio interfuisse. Sed cum nemo ex veteribus, ac ne ipse quidem Augustinus, qui tamen de hoc Concilio sæpissime locutus est, id unquam affirmaverint, non possumus Illustrissimo ac doctissimo Cardinali assentiri. Certe ex Epistola quam Constantinus scripsit ad Episcopos post Synodum Arelatensem, manifestissime colligitur eum Synodo non interfuisse. Scio quidem Baronium supra memoratam Epistolam retulisse ad Synodum Romanam. Verum certissimis argumentis paulo ante à nobis demonstratum est, hanc Epistolam Constantini ad Arelatense Concilium pertinere. Quod si Imperator huic Synodo interfuisset, quoniam modo ausi fuissent Donatistæ ab ejus Synodi sententia ad Imperatoris iudicium provocare. Quid enim hoc aliud erat quam ab Imperatore ipso appellare?

CAPUT X.

Congregati igitur Episcopi in civitate Arelato, Calendis Augusti, Volusiano II. & Anniano Coss. anno natalis Dominici 314. primò quidem causam Cæciliani discutere ceperunt. Duo criminum genera objiciebantur Cæciliano, quorum alia ipsum Cæcilianum, alia ordinatores Cæciliani pulsare videbantur. Arguebatur enim quòd cum esset adhuc diaconus, jussu Mensurii Carthaginensis Episcopi ad limina carceris publici, in quo martyres vincti erant, cum loris & flagris & armorum multitudine stans, alimenta martyribus afferri prohibuisset, ut scribit Augustinus in Breviario collationis tertie, & Donatista quidam in historia passionis Sanctorum Dativi, Saturnini & sociorum. Alterum crimen erat, quòd à traditoribus sacrorum voluminum ordinatus fuisset Episcopus. Verum Episcopi qui ad hujus causæ iudicium conveniant, cum accusationem illam & probationibus

& omni ratione destitutam viderent, accusatores ipsos prout in Synodo Romana factum jam fuerat, partim damnarunt, partim repulerunt. Quibus peractis, antequam singuli ad sedes suas reverterentur, visum est ipsis quædam ex communi consilio decernere, quæ & præsentium rerum statui accommodata, & in perpetuum utilitatibus Ecclesiæ essent profutura. Eos canones una cum Gestis Concilii ad Silvestrum Papam transmissit, ut per eum, quippe qui Apostolicæ cathedræ principatum obtinebat, reliquis Ecclesiis innotescerent. Scriptæ sunt etiam ab iisdem literæ ad Constantinum Imp. quibus Gestæ Ecclesiastica, datumque inter partes iudicium, & obstinatam damnatorum perveraciam ei significarunt. Nam post auctoritatem iudicii Episcopalis, multi ex parte Donati damnatâ pristinâ dissensione, cum Cæciliano in concordiam redierant. Quidam verò pertinacissimi ac litigiosissimi, ab Episcopali sententia ad Imp. provocaverant, ut ait Augustinus in Epistola 66. Quo nuntio accepto, Constantinus tantopere commotus est, ut in Epistola quam rescriptit ad Episcopos adhuc in urbe Arelato consistentes, acerbissime eos homines detestatus, officinam diaboli eos vocare non dubitavit. Milites etiam ac Tribunos è palatio suo misit, qui nefarios illos homines ad Comitatum suum perducerent; malum iisdem minitans, nisi quamprimum resipuissent. Sed & literas dedit ad Vicarium Africæ, ut quicumque ejusdem insanæ ac furoris consilii in illis partibus essent deprehensæ, sub idonea prosecutione statim ad palatium suum mitterentur. Interim verò Episcopis apud Arelatum residentibus præcepit, ut patientiam nihilominus adhiberent, data schismaticis adhuc optione eligendi utrum malletent. Ac si quidem eos in eadem vesania perseverare animadvertenter, protinus ad proprias sedes singulis reciperent. Hæc Constantinus in Epistola ad Episcopos. Ex quibus perspicitur, quam proflixa fuerit lenitas ac benignitas Imperatoris Constantini, qui effrenatæ mentis hominibus, altero jam Episcoporum iudicio damnatis, dilationem adhuc à Sacerdotibus dari voluit, ita ut si ad pacem & unitatem Ecclesiæ redire vellent, integro statu sacerdotii susciperentur. Sed interdum plus nocet lenitas quam sævitas; dum improbus quisque principis clementiâ non tam ad emendationem provocatur, quam ad majorem licentiam impellitur. Atque idcirco maxime Imperium Constantini plerique reprehendendum putarunt, quòd adversus improbos homines, multorum & gravissimorum factorum reos, nimis clementer ageret Imperator, ut in ejus vita notat Eusebius.

CAPUT XI.

Dum hæc in Galliis geruntur, in Africa causa Felicis Aptungensis Episcopi ab Aliano Proconsule discussa est. Nam cum Donatistæ de Synodo Romana frequentissimè conquesti essent apud Imperatorem Constantinum, affirmarentque non omnem causam illic ab Episcopis auditam fuisse. Neque enim de Felice & reliquis ordinatores Cæciliani, quos Donatistæ traditionis reos esse dicebant, inquirendum esse censuerat Mil-